

พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร Improving Communication Skills in Early Childhood Using Food Preparation Activities

ชุติกัญจน์ ชูหมื่น¹

Chutikarn Choomuen

รัตนา ณ ลำพูน¹

Ratana Na Lamphun

เคนเนท แอล แคมป์¹

Kenneth L. Kampe

Corresponding Author E-mail: mint_spp@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร 2) ศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร ประชากรคือ นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 74 คน ของโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 24 คน อายุระหว่าง 4-5 ปี เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดกิจกรรมการทำอาหารจำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยการกำหนดแผนกิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน แบบประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร แผนดังกล่าวมีความละเอียด ชัดเจน มีหัวข้อและส่วนประกอบต่าง ๆ ครบคลุมตามศาสตร์ของการสอน มีความสอดคล้องสัมพันธ์เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยได้ในระดับดี
2. การพัฒนาด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทำอาหาร มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในระดับดี คือ จากค่าร้อยละ 62.50, 60.65, 62.96 และ 62.50 เป็นร้อยละ 87.50, 87.03, 88.89 และ 91.67 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการสื่อสาร, เด็กปฐมวัย, กิจกรรมการทำอาหาร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the effectiveness of a communication skills experience plan for early childhood children through cooking activities 2) to explore the development of communication skills in early childhood children. The study population comprised 74 second-term kindergarten students from a well-known private school in Saraphi municipality. The sample consisted of 24 students, including 13 males and 11 females, aged between 4 and 5 years, selected through purposive sampling. The researcher employed a participatory action research method,

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai University

implementing 18 cooking activities lasting 40 minutes each on Mondays, Wednesdays, and Fridays over a period of 6 weeks. The research materials included 18 cooking activity plans, a communication skills development assessment form, an observation form, and an interview form. Data analysis was conducted using percentage values.

The results of this research found that:

1. The communication skills experience plan for early childhood children, utilizing cooking activities, was found to be detailed, clear, and encompassed various topics and teaching components. The plan exhibited a positive correlation and was deemed effective in fostering the development of communication skills among early childhood learners.

2. The implementation of culinary events resulted in notable improvements in communication skills, specifically listening, speaking, reading, and writing skills, with percentages increasing from 62.50%, 60.65%, 62.96%, and 62.50% to 87.50%, 87.03%, 88.89%, and 91.67%, respectively.

Keywords: Development of communication skills, Early childhood, Cooking activities

บทนำ

การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่สุด ช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเติบโต และขยายเครือข่ายใยสมองอย่างรวดเร็ว พัฒนาการของสมองทำให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็วมาก การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 5 ปี ซึ่งหากเซลล์สมอง และจุดเชื่อมต่อได้รับการกระตุ้นผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ก็จะทำให้สมองมีความสามารถในการเรียนรู้ การจดจำได้มากขึ้น สมองจะมีพัฒนาการที่สำคัญในการควบคุม มีผลต่อการเรียนรู้ ความคิด จินตนาการ ความฉลาด และพัฒนาการทุกด้าน (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี, 2561) เพื่อให้เด็กมีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เมื่อเข้าสู่วัยเรียน ครูจึงควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยเป็นลำดับขั้น พัฒนาการนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ (ทิตินา แชมมณี, 2559) อีกทั้ง การจัดประสบการณ์ของครู จะช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของครู ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาและความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือกระทำ (Bruner, 1969)

การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่กำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่าสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว (ทิตินา แชมมณี, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสสำคัญในการพัฒนาทักษะสมองซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญในการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร เป็นช่วงเวลาของการเจริญเติบโตทางภาษาที่เร็วที่สุดของมนุษย์ ภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตเด็ก เพราะเด็กต้องเรียนรู้ภาษา ต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด (วรวรรณ เหมชะญาดิ, 2551) สื่อจินตนาการ ความรู้สึก ความต้องการ เป็นเครื่องมือรับ-ส่งสาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สนับสนุนให้มีพัฒนาการทักษะการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน อย่างต่อเนื่อง เด็กวัยนี้เริ่มการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experience) ในลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้วยการลงมือปฏิบัติ การค้นคว้าทดลอง การแสวงหาความรู้ นอกสถานที่ ฯลฯ การสื่อสารของเด็กเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ฉะนั้นวิธีการการเรียนรู้การสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจ และส่งเสริม มีการค้นหาวิธีการเรียนรู้การสื่อสารที่นำไปใช้แล้ว เด็กเกิดผลดี มีความสุข สามารถใช้การสื่อสารได้อย่างมีความหมาย เด็กสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้มากขึ้นตามวัย ถึงระดับใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อย่างเต็มศักยภาพ ดังข้อกำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เน้นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลผลิต เปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ พัฒนาการคิด การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับคนอื่น สนับสนุนให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการนี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทิตินา เขมมณี, 2559) ซึ่งโฮมานน์และไวคาร์ท (Hohmann & Weikart, 2002) ได้เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้กระทำกับวัตถุ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก และจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำสอดคล้องกับหลักการทำงานของสมอง และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติ เด็กจะได้รับข้อมูลทั้งในรูปของภาพ เสียง สัมผัส ทั้งยังประกอบด้วยประสบการณ์ของเหตุการณ์ การใช้วงจรเซลล์สมองพร้อมกันมากเท่าใด เสถียรภาพความเชื่อมโยงของวงจรก็เกิดได้เร็วเท่านั้น (นฤมล เนียมหอม, 2562) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาพึงให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการตามวัยอย่างมีคุณภาพ โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (Child centered) บทบาทของครูจะปรับเปลี่ยนจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ส่งเสริม ผู้แนะนำการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ และพัฒนาการทักษะสื่อสารของเด็กปฐมวัย ให้เด็กเรียนรู้จากการทำกิจกรรมด้วยตนเองท่ามกลางบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ดี กิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ มีหลากหลาย เช่น กิจกรรมการทำอาหาร กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ เกมการศึกษา ฯลฯ

กิจกรรมการทำอาหารเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นกระบวนการตั้งขั้นตอนการทำอาหาร ช่วยให้เด็กรู้จักวางแผนการเตรียมวัตถุดิบ เน้นการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็กในระหว่างลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกการคิด การตัดสินใจ มีการสนทนาปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ตลอดจนได้เรียนรู้อุปกรณ์ประกอบการทำอาหาร เด็กจะซึมซับความรู้เชิงบูรณาการ เกิดความคิดรวบยอดของการทำกิจกรรม มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล มีการใช้ภาษาและการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างเชื่อมโยง เสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีพฤติกรรมด้านสุขอนามัยและโภชนาการที่ดีด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร กอปรกับผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร ผนวกกับข้อมูลจากการสังเกตความสามารถในการสื่อสารของเด็กอนุบาล ชั้นปีที่ 2 พบว่า เด็กบางห้องมีความสามารถในการสื่อสารไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้มาตรฐานหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คือ “ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย” รวมทั้งไม่ค่อยมีความมั่นใจในการแสดงออก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและประสงค์ที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัยดังกล่าว ให้สามารถมีผลการประเมินพัฒนาการด้านการสื่อสารที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ตามวัย ตามศักยภาพ เสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก อีกทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ อาทิ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางสังคมศาสตร์ ทักษะทางดนตรี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 74 คน ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอสรรคิ จังหวัดเชียงใหม่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 24 คน เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 ขอบเขตเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน สำหรับรายการอาหารจำนวน 18 รายการ (อาหารคาว จำนวน 12 รายการ อาหารหวาน จำนวน 6 รายการ) และศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมการทำอาหาร โดยศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

1.4 ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที

2. เครื่องมือการวิจัย

นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย หัวหน้าแผนกอนุบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง (ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001) ในอำเภอสรรคิ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และความเหมาะสมของการใช้ภาษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน ประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) สื่อการเรียนรู้และการประเมินผล

แผนการจัดประสบการณ์นี้เป็นแผนการจัดกิจกรรมทำอาหาร จำนวน 18 แผน สำหรับรายการอาหารจำนวน 18 รายการ ตามตารางรายการอาหาร วัน เวลา ของการจัดกิจกรรม

สัปดาห์ที่	รายการ		อาหารหวาน
	จันทร์ (9.00-9.40 น.)	พุธ (9.00-9.40 น.)	ศุกร์ (9.00-9.40 น.)
1	ไข่ดาวทรงเครื่อง	สลัดแอปเปิ้ลโยเกิร์ต	นมเย็น
2	ไข่เจียวหมูสับ	หมูอัดห่อผัก	เยลลี่โป๊
3	ไข่ตุ๋นรวมมิตร	ขนมปังปิ้ง	กรรโนล่าโยเกิร์ต
4	ข้าวต้มหมูทรงเครื่อง	แซนด์วิชทูน่า	นมปั่น
5	สลัดผลไม้	ต้มจืดเต้าหู้อ่อนหมูสับ	เงาะลอยแก้ว
6	สปาเก็ตตี้หมูสับ	ลูกชิ้นทอด	ลิ้นจี่ลอยแก้ว

ตารางที่ 1 รายการอาหาร วัน เวลา ของการจัดกิจกรรม

2.2 แบบสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมการทำอาหาร มีรายการประเมิน จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ความตั้งใจในการทำกิจกรรมการทำอาหาร ความสนใจและการซักถาม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำอาหาร

2.4 แบบประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทำกิจกรรม ประกอบด้วย การประเมินทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน โดยมีรายการประเมินในแต่ละทักษะ ดังนี้

1) ทักษะการฟัง มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ เข้าใจและรู้ความหมายของศัพท์ จับใจความที่มีเนื้อหาสั้น ๆ และปฏิบัติตามคำสั่ง

2) ทักษะการพูด มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ พูดได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว การแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด และสนทนาสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมการทำอาหาร

3) ทักษะการอ่าน มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ มีความเข้าใจในการอ่านสิ่งที่ครูกำหนดให้ สามารถอ่านตัวอักษรได้อย่างถูกต้องและตรงกับภาพ และการรู้ความหมายของสิ่งที่กำลังอ่าน

4) ทักษะการเขียน มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ เขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในรูปได้ถูกต้อง เขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์ได้ถูกต้องหลักไวยากรณ์ (หลักการเขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์) เขียนลายมือได้ถูกต้อง และมีความสะอาดของชิ้นงาน

แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมการทำอาหาร และแบบประเมินทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะ ใช้เกณฑ์การให้คะแนน เกณฑ์แปลความค่าร้อยละ (หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลวารานีกุล ระดับการศึกษาปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560, 2560) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

3 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ
2 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง
1 คะแนน	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมเลย

เกณฑ์แปลความค่าร้อยละ

76-100	หมายถึง	ระดับดี
61-75	หมายถึง	ระดับปานกลาง
0-60	หมายถึง	ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากการประเมินผลก่อน-หลังการทำกิจกรรมการทำอาหารของกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการใช้แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร กับกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลชั้น 2/3 อายุ 4-5 ปี จำนวน 24 คน เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เลือกรายการอาหารคาว จำนวน 12 รายการ อาหารหวาน จำนวน 6 รายการ ผู้วิจัยกำหนดเวลาทำอาหารรายการละ 40 นาที ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 9.00-9.40 น. เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดในแบบประเมินจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ความตั้งใจในการทำกิจกรรมการทำอาหาร ความสนใจและการซักถาม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำอาหารในระดับดีทุกด้าน

2. จากการศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการทำอาหาร สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยผู้วิจัยได้ประเมินทักษะการสื่อสารแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างก่อน-หลังการจัดกิจกรรม จำนวน 18 กิจกรรม ผลการประเมินปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะทั้ง 4 ด้าน หลังการทำกิจกรรมการทำอาหาร ในระดับดีทุกด้าน และทุกรายการที่กำหนดในแบบประเมิน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านการเขียนเพิ่มขึ้นมากที่สุด จากร้อยละ 62.50 เป็นร้อยละ 91.67 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.17) รองลงมา คือ พัฒนาการด้านการพูด จากร้อยละ 60.65 เป็นร้อยละ 87.03 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.38) พัฒนาการด้านการอ่าน จากร้อยละ 62.96 เป็นร้อยละ 88.89 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.93) และพัฒนาการด้านการฟัง จากร้อยละ 62.50 เป็นร้อยละ 87.50 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.00)

ผลการวิจัยข้างต้นแสดงว่า แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างได้ ในระดับดี และกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะการสื่อสารทั้งด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียน หลังทำกิจกรรมการทำอาหาร ในระดับดีทุกด้าน และทุกรายการที่ประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร และเพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร จากผลการวิจัยมีประเด็นของการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 รายการ ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ วันละ 40 นาที พบว่า เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมมีพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความตั้งใจ (ร้อยละ 86.18) ความสนใจและการซักถาม (ร้อยละ 78.85) การตอบคำถาม (ร้อยละ 80.88) และการมีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรมการทำอาหาร (ร้อยละ 84.33) ที่จัดอยู่ในเกณฑ์ดีทุกด้าน ซึ่งอาจเป็นผลของการที่เด็กชอบ สนุก มีความสุขกับการทำกิจกรรมนี้ เพราะเด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำอาหารคาว-หวาน ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ และเสริมทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ระหว่างการทำกิจกรรม เด็กมีโอกาสนเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อที่นำเข้าสู่สาระการเรียนรู้ทั้งบัตรคำ ภาพ การเล่า นิทาน เพลง วิดีโอ ฯลฯ การเห็นและใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วย การมอง การฟัง การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยได้รับการแบ่งหน้าที่ตามความสนใจอย่างเต็มที่ การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ หยิบ สัมผัสวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหารด้วยตนเอง ทำอาหารตามขั้นตอน เห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ตนกำลังทำ เป็นการฝึกการสังเกต เช่น ความร้อนจากกระทะทำให้ไข่ขาวและไข่แดงสุก การผสมน้ำหวานสีแดงลงในนมสด สีของนมสดจะเปลี่ยนเป็นสีชมพู ฯลฯ ทำให้เด็กเข้าใจ และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนได้อย่างใกล้ชิด อย่างเป็นกระบวนการ นอกจากนั้นกิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ได้รับความสนใจการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ (Dewey, 1969) ที่อธิบายว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ สำรวจ ค้นหา ทดลอง ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์และบรูเนอร์ ที่กล่าวว่า กระบวนการด้านต่าง ๆ นั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยการกระทำ และทำให้เกิดความเข้าใจในที่สุด (กุหลาบ งาม, 2556) สอดคล้องกับ ชนิษฐา บุญนาค (2561) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย มีส่วนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นกระบวนการ ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับ อรพร ทับทิมศรี (2554) ที่อธิบายว่า การจัดเสริมประสบการณ์การทำอาหาร เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ และเกิดการค้นพบด้วยตนเองภายใต้การดูแล การแนะนำของครู เด็กทุกคนมีโอกาสนับถืออย่างทั่วถึงโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในคราวเดียว เด็กชอบกิจกรรมนี้และเห็นเป็นเรื่องสนุก เพราะเด็กได้ทำอาหารจากวัสดุและอุปกรณ์จริง ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี ผลการวิจัยพบว่า หลังการทำกิจกรรมประกอบอาหารไทยโบราณ เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคมเพิ่มขึ้นทุกด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือกัน ด้านการร่วมมือ และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

แม้ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ระดับดีทุกด้าน แต่มีผลการประเมินที่น่าสนใจเป็นพิเศษ นั่นคือ ในสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 6 ของการทำกิจกรรมการทำอาหาร กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน มากกว่าร้อยละ 80 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กชอบรับประทานหรือคุ้นเคยกับรายการอาหารคาว-หวาน ใน 2 สัปดาห์ดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เด็กมีประสบการณ์การลิ้มรส การได้กลิ่น การเห็น การฟัง และการสัมผัส อาหารคาว-หวานทั้ง 6 รายการด้วยตนเอง จึงเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมที่ตนคุ้นเคย และชอบมาสู่ประสบการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ในทุกรายการที่ประเมิน มากกว่าการทำรายการอาหารในสัปดาห์อื่น ๆ

2. ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผล การประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินเพิ่มขึ้นทุกทักษะ หลังการทำกิจกรรม ผลการประเมินที่เพิ่มขึ้นของแต่ละทักษะ สอดคล้องกับผลการศึกษาทักษะดังกล่าวของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหารของผู้วิจัยหลายท่าน กล่าวคือ ผลการประเมินทักษะการฟัง และการพูด ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สอนง สุทธาอามาตย์ (2545) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การทำอาหาร มีความสามารถด้านการฟัง และการพูด สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สอดคล้องกับอนุสรณ์ โลกคำลือ (2561) ที่พบเช่นกันว่า จากการทำกิจกรรมทำอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษา เกี่ยวกับการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการประเมินรายด้าน หลังทำกิจกรรมนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 41.2 และผลการประเมินในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 40.5 ในส่วนผลการประเมินทักษะการอ่านที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะผู้วิจัยใช้สื่อหลากหลายในชั้น นำเข้าสู่สาระ และใช้ประกอบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านนิทาน การอ่านบัตรคำ การอ่านคำศัพท์อาหารจากรูปภาพ ผลการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้จึงสอดคล้องกับศุภมาส จิรกอบสกุล และคณะ (2561) ที่พบผลการค้นคว้าว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการอ่านเพิ่มขึ้น หลังทำกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 28 รวมทั้งสอดคล้องกับ วรณิษา หาคุณ และคณะ (2559) ที่สรุปผลการวิจัยว่า การอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมหนังสือนิทาน หลังการทดลอง มีค่าเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับทักษะการเขียน ที่มีผลการประเมินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับธิดารัตน์ จันทะหิน (2551) ที่พบผลการวิจัยว่า พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กอนุบาลอายุ 4-5 ปี ในช่วงหลังการทดลอง การบันทึก ผ่านกิจกรรมประกอบอาหารในแต่ละขั้น ได้แก่ วาด แทนเขียน ชิดเขียน แทนเขียน เขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายสัญลักษณ์ เขียนตัวอักษรที่รู้จัก ด้วยวิธีคิดขึ้นเอง และเขียนโดยลอกเลียนแบบตัวอักษร มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการจัดลำดับผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสังเกต และขอเสนอเพิ่มเติมในการอภิปรายผล นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินพัฒนาการทักษะการเขียน หลังการทำกิจกรรมการทำอาหาร เพิ่มขึ้นมากที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการฟัง แสดงว่าพัฒนาการทักษะการสื่อสารมีได้เพิ่มขึ้นหรือมีพัฒนาการในลักษณะขั้นบันได คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการสื่อสารมีการล่า การเลื่อม การเชื่อมสัมพันธ์กันและกัน อีกทั้งอาจเป็นผลของการทำกิจกรรมพัฒนาทักษะดังกล่าวตามแผนการจัดประสบการณ์ที่มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมการเข้าสู่สาระการเรียนรู้หรือเนื้อหา ในชั้นนำ มีการใช้สื่อที่น่าสนใจ ในชั้นสอน ส่งผลให้มีการสร้างชิ้นงานที่ดีลักษณะหนึ่ง คือ การเขียน ในชั้นสรุป นอกจากนั้นยังอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเพิ่มประสบการณ์การใช้มือ (กล้ามเนื้อมัดเล็ก) ในการวาด การระบายสี การเขียนตัวอักษร การทำงานศิลปะในเวลาว่างหรือเป็นงานอดิเรกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การมีโอกาสเพิ่มประสบการณ์เหล่านี้ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นมากที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการทำอาหาร เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครู ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย พัฒนาการนี้เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาที่ควรจัดให้เด็กอย่างต่อเนื่องในวัยก่อนประถมศึกษา อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาทางสติปัญญาในระดับต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ คือ กิจกรรมการทำอาหาร เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ให้การเรียนรู้ด้าน ภาษา ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก ภาษา เป็นพื้นฐานสำคัญของการสื่อสาร เป็นสื่อกลางของการรับ-ส่งสาร ระหว่างการทำกิจกรรมการทำอาหาร ดังรูปภาพนี้

รูปที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการทำอาหาร

จากภาพจะพบว่าเด็กได้เรียนรู้ ภาษา และได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบในคราวเดียวกัน กล่าวคือ จากการฟัง เด็กฟังเรื่องราวต่าง ๆ ฟังการอธิบายกระบวนการ มีการพูดคุยกันระหว่างทำอาหาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างรับประทานอาหารที่ตนทำ อ่านรายการอาหาร อ่านคำจากสื่อการเรียนรู้ ฝึกรับ-ส่งสารจากการถาม-ตอบ สร้างใบงานด้วยการเขียน เด็กมีคลังศัพท์เกี่ยวกับการทำอาหารมากขึ้น ทั้งคำนาม คำกริยา ลักษณะนาม ฯลฯ การทำกิจกรรมนี้ นอกจากได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านภาษา ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารตามวัยแล้ว เด็กยังสามารถนำความรู้เชิงบูรณาการที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ดังนั้น หากส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ ภาษา และมีทักษะการสื่อสารที่ดี จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงออก และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ตามวัยอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้สอนควรนำแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหารไปปรับใช้เพื่อเตรียมความพร้อมการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดกิจกรรมการทำอาหารเพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย สถานศึกษาควรจัดให้มีสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำอาหารโดยคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งผู้เรียนและผู้สอน อาทิ การใช้เครื่องไฟฟ้าในการประกอบอาหาร ความร้อนจากการปรุงอาหาร กลิ่นอาหาร หากมีการจัดสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อการจัดกิจกรรมการทำอาหาร จะช่วยให้การเตรียมการทำอาหาร รวมทั้งการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลพัฒนาการทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง อย่างเป็นระบบ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นอย่างสมวัย และมีผลการประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .
- กุหลาบ ภูมิก. (2556). *การศึกษาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านอีสาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิษฐา บุญนาค. (2561). *การจัดกิจกรรมการประกอบอาหาร (Cooking) สำหรับ เด็กปฐมวัย*. Youngciety. <https://www.youngciety.com/article/learning/cooking-for-hildren.html>
- คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี. (2561). สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทิตินา แชนมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ จันทะหิน. (2551). *ผลของการบันทึกผ่านกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล เนียมหอม. (2562). *การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. ห้องเรียนครูแมว ฐานข้อมูลด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย. http://www.nareumon.com/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=50
- วรรณิษา หาคูณ, อรุมา เจริญสุข, และกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2559). *การส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมหนังสือนิทาน*. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 22(พิเศษ), 268-282.
- วรรณรณ เหมชะญาติ. (2551). *หลักสูตรอนุบาลจุฬาลักษณ์: สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภมาส จีรอกอบสกุล, สุทธาภา โชติประดิษฐ์, และสพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์. (2561). *ทักษะทางภาษาด้านการอ่าน การเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 184-195.
- สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลวรานีกุล ระดับการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560. (2560). โรงเรียนอนุบาลวรานีกุล.
- อนุสรณ์ โลกคำลือ. (2561). *รายงานการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารที่บ้าน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.
- อรพร ทับทิมศรี. (2554). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณ ที่มีต่อสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bruner, J. S. (1969). *The Process of education*. Harvard University Press.
- Dewey, J. (1969). *Philosophy, education and reflective thinking*. In T. O. Buford (Ed.), *Toward a philosophy of education* (pp. 180-183). Rinehart and Winston.
- Hohmann, M., & Weikart, D. P. (2002). *Educating young children: Active learning for preschool and child care programs* (2nd ed.). High Scope Press.